

Slutbetänkandet (SOU 2009:46) Försenad årsredovisning och bokföringsbrott, m.m. (Ju2009/5053/L1)

Dnr 801-19591-09/112

2009-11-16

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Sammanfattning

Kronofogdemyndigheten (KFM) har inte något att erinra mot en viss avkriminalisering när det gäller underlåtenhet att inom föreskriven tid upprätta årsredovisning eller årsbokslut, då ett dröjsmål med att upprätta sådana handlingar i vissa fall framstår som ursäktligt. Om företagens skyldigheter i detta avseende helt skulle avkriminaliseras leder det sannolikt till att antalet fall, där sådana handlingar aldrig upprättas eller i vart fall försenas, ökar. Detta torde i stor utsträckning bli fallet i fråga om företag med ekonomiska svårigheter. I de fall skyldigheten att upprätta årsredovisning/årsbokslut inte fullgörs blir det svårare för borgenärerna, aktieägarna och andra intressenter att följa hur verksamheten i företaget utvecklas. Härtill kommer att de utredningar som en konkursförvaltare måste göra om konkurs inträffar försvåras.

KFM anser också att sanktionsavgifter, som idag finns i fråga om aktiebolag, bör införas även när det gäller andra företagsformer.

Bokföringsbrott vid för sent upprättad årsredovisning (kap. 2)

KFM har inte något att erinra mot en viss avkriminalisering när det gäller underlåtenhet att upprätta årsredovisning/årsbokslut. I praktiken förekommer fall, där dröjsmålet med att upprätta sådana handlingar framstår som ursäktligt och inte bör omfattas av straffansvaret. KFM delar däremot inte uppfattningen på s. 92 i betänkandet att det, för att ett straffbart åsidosättande av bokföringsskyldigheten ska föreligga, bör krävas att företagets bokföring i övrigt uppvisar sådana brister att det inte i huvudsak går att bedöma verksamhetens ställning eller resultat. Till detta kommer att det är angeläget att inskränkningarna i straffansvaret utformas på ett sådant sätt att det går att förutse i vilka fall straffansvar inträder.

Att helt avkriminalisera skyldigheten att upprätta årsredovisning/årsbokslut, som utgör en mycket viktig del av bokföringsskyldigheten, leder sannolikt till att antalet fall där sådana handlingar upprättas för sent eller inte alls ökar. I de fall reglerna om årsredovisning/årsbokslut inte följs blir det svårare för borgenärerna, aktieägarna och andra intressenter att följa hur verksamheten utvecklas. Den löpande bokföringen ger inte en tillräckligt bra bild av den ekonomiska ställningen och är inte heller avsedd att ensam ge en fullständig ekonomisk bild av företaget.

Därutöver anser KFM att någon form av administrativa sanktioner — förseningsavgifter m.m. — bör införas även när det gäller andra företagsformer än aktiebolag.

Verkställighet hos KFM

Företagets balansräkning utgör ett värdefullt underlag när KFM ska spåra tillgångar. I samband med tillgångsutredningen och den utredning som ska göras om uppskov med inbetalningen av statliga fordringar begärs är det en fördel om KFM kan utgå från en årsredovisning som har getts in till Bolagsverket när frågor ställs till gäldenären. Om det är aktuellt att medge en avbetalningsplan måste gäldenären för att företagets framtidsutsikter ska kunna bedömas lämna en utförlig redogörelse för företagets ekonomiska förhållanden och tillhandahålla det material som KFM anser nödvändigt t.ex. balansräkning, resultaträkning och förvaltningsberättelse. Om det förekommer brister i bokföringen är det svårare att göra en sådan prognos samtidigt som förutsättningarna för att medge uppskov minskar.

Konkurs eller likvidation inträffar

Om ett företag som har gått i konkurs inte har upprättat årsredovisning/årsbokslut försvåras konkursförvaltarens utredning, vilket medför att konkurskostnaderna ökar. När ett företag inte har fullgjort sina skyldigheter i detta avseende är det svårt för förvaltaren att utan en mer omfattande arbetsinsats fullgöra sin skyldighet att ta till vara borgenärernas gemensamma rätt och bästa samt vidta alla de åtgärder som främjar en förmånlig och snabb avveckling av boet. I förvaltarens skyldigheter ingår bl.a. att upprätta en förvaltarberättelse, att anmäla eventuella misstankar om brott och att ta ställning till om konkursboet ska föra talan om återvinning och återbäring av olovlig vinstutdelning m.m.

I förvaltarberättelsen (se 7 kap. 15 § konkurslagen) ska om möjligt anges vid vilken tidpunkt obeståndet kan antas ha inträtt. Vidare ska det bl.a. anges om det finns skäl för återvinning eller skälig anledning anta att någon är skyldig att återbära olovlig vinstutdelning m.m. och hur bokföringsskyldigheten har fullgjorts. I förekommande fall ska förvaltarberättelsen också innehålla en uppgift om vid vilken tidpunkt skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning kan antas ha inträtt, om denna tidpunkt kan utrönas. Obeståndstidpunkten, som är svårare att fastställa om den löpande bokföringen inte har avslutats med ett årsbokslut eller en årsredovisning, är av betydelse när frågor om återvinning ska bedömas och vid utredning av brott mot borgenärer.

I detta sammanhang bör det tilläggas att de problem som en konkursförvaltare ställs inför när konkursföretaget inte har upprättat årsredovisning eller årsbokslut också till viss del gäller för en likvidator. Om bolaget är på obestånd ska likvidatorn enligt 25 kap. 36 § aktiebolagslagen ansöka om att bolaget försätts i konkurs.

Kassaflödesanalys (kap. 5)

KFM tillstyrker att det i 2 kap. 1 § årsredovisningslagen ska föreskrivas att årsredovisningen i större företag ska innehålla en kassaflödesanalys.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rikskronofogde. I den slutliga handläggningen har även deltagit biträdande processägaren Karin Berglöf Hedar och verksjuristen Ann-Marie Ahlqvist, föredragande.

Eva Liedström Adler

Ann-Marie Ahlqvist